

Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala Lappeenranta
Sosionomi AMK

Nea Hatakka ja Tuutikki Lappalainen

**Avoimet varhaiskasvatuspalvelut Ruokolahdella
ja Imatralla**
- opas lapsiperheille

Opinnäytetyö 2018

Sisälllys

1	Johdanto	5
2	Varhaiskasvatus	6
2.1	Avoim varhaiskasvatus	8
2.2	Huoltajien kanssa tehtävä kasvatusyhteistyö.....	10
3	Lapsiperhe ja lapsiperheen tukeminen	11
3.1	Perhetyö	11
3.2	Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma.....	13
4	Opinnäytetyön tarkoitus ja toteutus.....	14
4.1	Toteutus.....	15
4.2	Kehittämistehtävä	15
4.3	Eettiset näkökohdat	17
5	Tulokset	18
6	Yhteenveto ja pohdinta	19
	Lähteet.....	22

Liitteet

- Liite 1 Saatekirje
- Liite 2 Haastattelukysymykset
- Liite 3 Arviointilomake oppaasta
- Liite 4 Avoimet varhaiskasvatuspalvelut Ruokolahdella ja Imatralla -opas lapsiperheille

Tiivistelmä

Nea Hatakka ja Tuutikki Lappalainen
Avoimet varhaiskasvatuspalvelut Ruokolahdella ja Imatralla -opas lapsiperheille, 38 sivua, 4 liitettä
Saimaan ammattikorkeakoulu
Sosiaali- ja terveysala, Lappeenranta
Sosiaalialan koulutusohjelma
Opinnäytetyö 2018
Ohjaaja: Lehtori Minna Koponen, Saimaan ammattikorkeakoulu

Opinnäytetyömme tarkoituksena oli kerätä tietoa Ruokolahden ja Imatran alueen avoimista varhaiskasvatuspalveluista. Tarkoituksenamme oli tuottaa kerätystä tiedosta opas alueen avoimista varhaiskasvatuspalveluista seurakunnan varhaiskasvattajille työvälineeksi helpottamaan lapsiperheiden palvelunohjausta. Tavoitteena oli, että alueen lapsiperheet, joissa on alle kouluikäisiä lapsia, hyötyvät kootusta tiedosta. Opinnäytetyö toteutettiin kehittämistehtävänä.

Opinnäytetyö koostuu teoriaosuudesta ja oppaasta. Teoriaosuuteen olemme koonneet tietoa varhaiskasvatuksesta, avoimesta varhaiskasvatuksesta sekä lapsiperheestä ja lapsiperheen tukemisesta. Oppaaseen on koottu tietoa avoimista varhaiskasvatuspalveluista lapsiperheille. Oppaassa on tietoa Ruokolahden ja Imatran alueen seurakuntien ja muiden avoimien varhaiskasvatuspalveluiden tuottajien palveluista.

Ruokolahden ja Imatran alueilla seurakunnat järjestävät paljon erilaista avointa varhaiskasvatustoimintaa lapsille ja heidän perheilleen. Urheiluseurat ja eri järjestöt tarjoavat esimerkiksi erilaisia liikunta- ja taidekerhoja lapsiperheille. Tieto Ruokolahden ja Imatran alueen avoimista varhaiskasvatuspalveluista on kerätty oppaaksi internetistä ja eri esitteistä saadun tiedon perusteella. Tulokset osoittivat, että alueen avoimet varhaiskasvatuspalvelut ovat varsin kattavat, mutta tieto palveluista on hajanaista. Opas toteutettiin yhteistyössä Ruokolahden ja Imatran seurakuntien varhaiskasvattajien kanssa, ja valmista opasta ovat arvioineet avoimien varhaiskasvatuspalveluiden järjestäjät. Palautteen pohjalta olemme koonneet kokonaisuuden, joka on ajankohtainen ja palvelee opinnäytetyön kohderyhmää.

Opasta voi kehittää tulevaisuudessa avaamalla muita avoimia varhaiskasvatuspalveluita ja päivittämällä oppaan tietoa sekä lisäämällä lapsiperheiden hyvinvointipalveluja.

Asiasanat: varhaiskasvatus, avoin varhaiskasvatus, lapsiperhe, lapsiperheen tukeminen

Abstract

Nea Hatakka and Tuutikki Lappalainen

Open early childhood education services in Ruokolahti and Imatra guide for families with children, 37 pages, 4 appendices

Saimaa University of Applied Sciences

Health Care and Social Services, Lappeenranta

Bachelor of social services

Bachelor's Thesis 2018

Instructor: Minna Koponen, Senior Lecturer, Saimaa University of Applied Sciences

The aim of the study was to gather information about open early childhood education services in Ruokolahti and Imatra and to produce a guide about such services for use in case management by church workers providing early childhood education. The focus group of the thesis was families in the area with pre-school-aged children. The study was carried out as a development project.

The thesis work consists of a theoretical part and the practical guide. The theoretical part of the study reviews early childhood education and open early childhood education and presents information about support for families with children. The guide, which was developed in collaboration with early childhood educators working for the Ruokolahti and Imatra parishes, gives details about early childhood education services offered by church and other service providers in the Ruokolahti and Imatra area. Information presented in the guide and thesis was gathered from internet sources and relevant booklets.

Congregations in the Ruokolahti and Imatra area arrange numerous different open early childhood education services for children and their families. Athletic clubs and other organisations run different sports and arts clubs for families with children. The results indicate that the area's open early childhood education services are quite comprehensive but information about the services is fragmented and thus not easy to access.

Early childhood education services producers evaluated the guide and the guide was modified to its current form based on the feedback received to ensure that the guide is up-to-date and meets the needs of the target group.

Future work could develop the guide further by adding information about other open early childhood education services, by providing updates to information in the guide, and by including details of other welfare services for families with children.

Keywords: early childhood education, open early childhood education, families with children, supporting families with children

1 Johdanto

Avoimien varhaiskasvatuspalveluiden tehtävä on tukea lapsiperheitä ja turvata lapsen kokonaisvaltainen kasvu ja kehitys. Yhteiskunta siirtää painopisteen korjaavista palveluista yleisiin ja ennaltaehkäiseviin palveluihin (THL 2017). Lapsiperheiden tukeminen varhaisessa vaiheessa estää ongelmien syntymistä ja siihen tarpeeseen avoimet varhaiskasvatuspalvelut pyrkivät vastaamaan.

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää, mitä avoimia varhaiskasvatuspalveluita Ruokolahdella ja Imatralla on tarjolla ja miten ne tukevat lapsiperheitä. Tavoitteena on tuottaa tietoa lapsiperheiden ja varhaiskasvattajien tarpeisiin. Opinnäytetyön tuotoksena kokosimme selkeän ja kattavan oppaan alueen avoimista varhaiskasvatuspalveluista. Aineisto kerättiin haastatteleamalla Ruokolahden ja Imatran seurakuntien varhaiskasvattajia, internetlähteistä, saatavilla olevista esitteistä sekä kirjallaisista lähteistä. Opinnäytetyömme keskeisiä käsitteitä ovat *varhaiskasvatus*, *avoin varhaiskasvatus*, *lapsiperhe* ja *lapsiperheen tukeminen*.

Alueemme avoimista varhaiskasvatuspalveluista ei ole aiemmin koottu yhteistä opasta joten opinnäytetyö vastaa alueen tarpeeseen. Oman kokemuksemme mukaan lapsiperheet toivovat selkeää ja helposti saatavilla olevaa opasta alueen avoimista varhaiskasvatuspalveluista. Opas auttaa meitä tulevana varhaiskasvattajina lapsiperheiden palvelunohjauksessa.

Seurakuntien rooli avoimien varhaiskasvatuspalveluiden järjestäjänä on suuri (Alila & Portell 2008b, 19). Opinnäytetyömme toteutetaan yhteistyössä Ruokolahden ja Imatran seurakuntien kanssa, jotka ovat alueen suurimmat varhaiskasvatuspalveluiden tarjoajat. Seurakunnat kaipaavat yhteistä opasta alueen avoimista varhaiskasvatuspalveluista.

2 Varhaiskasvatus

Varhaiskasvatuksella tarkoitetaan lapsen suunnitelmallista ja tavoitteellista kasvatuksen, opetuksen ja hoidon muodostamaa kokonaisuutta, jossa painottuu erityisesti pedagogiikka. Varhaiskasvatuksen tavoitteena on tukea lapsen kasvua, kehitystä ja oppimista sekä edistää hyvinvointia. (Opetushallitus 2018.) Varhaiskasvatuksella varmistetaan kehittävä, virikkeellinen, terveellinen ja turvallinen kasvuympäristö lapsille. Varhaiskasvatuksessa kehitetään lapsen yhteistyö- ja vuorovaikutustaitoja, edistetään ja kannustetaan lasta toimimaan vertaisryhmissä. Lapsia ohjataan eettisesti vastuulliseen ja kehittävään toimintaan ja opetetaan kunnioittamaan toisia ihmisiä, sekä toimimaan aktiivisina yhteiskunnan jäseninä. Lapsille annetaan valmiuksia ymmärtää ja kunnioittaa yleistä kulttuuriperinnettä, sekä kaikkea kielellistä, kulttuurista, uskonnollista ja katsomuksellista taustaa. (Opetushallitus 2016, 15.)

Varhaiskasvatus edistää tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta, sekä ehkäisee syrjäytymistä. Varhaiskasvatuksen tehtävänä on tukea ja edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuksessa opitut tiedot ja taidot vahvistavat lasten osallisuutta sekä aktiivista toimijuutta yhteiskunnassa. Varhaiskasvatus tukee huoltajia kasvatustyössä ja mahdollistaa heidän osallistumisensa työelämäänsä tai opiskeluun. (Opetushallitus 2016, 14.) Varhaiskasvatusta ohjaavat varhaiskasvatuslaki (Varhaiskasvatuslaki 36/1973), asetus lasten päivähoidosta (239/1973) sekä opetushallituksen laatima varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.

Varhaiskasvatuslaissa (1973/36) säädetään *lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen, lakia sovelletaan kunnan, kuntayhtymän ja muun palveluntuottajan järjestämään varhaiskasvatukseen, jota annetaan päiväkodissa, perhepäivähoidossa tai muuna varhaiskasvatuksena*. Lasten osallistuminen varhaiskasvatukseen vaihtelee perheiden valinnan, lasten lakisääteisen oikeuden ja varhaiskasvatuksen järjestäjän päätöksen mukaan. Muu varhaiskasvatus toteutetaan esimerkiksi kerho- tai leikkitoimintana. Varhaiskasvatuslain ja varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden tavoitteet ohjaavat kaikkia varhaiskasvatuksen toimintamuotoja. Varhaiskasvatuksen toimintamuodot eroavat toisistaan oppimisympäristöiltään, re-

sursseiltaan, lapsiryhmien koolta sekä lasten ja henkilöstön väliseltä suhdelta. Huoltajien tulee saada riittävästi tietoa kaikkien toimintamuotojen sisällöistä ja ominaispiirteistä. Huoltajien kanssa neuvotellaan siitä, mikä varhaiskasvatuksen toimintamuodoista vastaa lapsen tarpeita ja etua. (Opetushallitus 2016, 16.)

Varhaiskasvatuksen henkilöstön moniammatillisuus on laadukkaan varhaiskasvatuksen voimavara, kun kaikkien osaaminen on käytössä sekä vastuut, tehtävät ja ammattiroolit toteutuvat tarkoituksenmukaisella tavalla. Varhaiskasvatustalaki korostaa pedagogiikan merkitystä. Tämä tarkoittaa sitä, että kokonaisvastuu lapsiryhmän toiminnan suunnittelusta, toiminnan suunnitelmallisuuden ja tavoitteellisuuden toteutumisesta sekä toiminnan arvioinnista ja kehittämisestä on lastentarhanopettajalla. Lastentarhanopettajat, lastenhoitajat ja muu varhaiskasvatuksen henkilöstö suunnittelevat ja toteuttavat toimintaa yhdessä. (Opetushallitus 2016, 17.) Varhaiskasvattajat tunnistavat ammattitaidollaan lapsen yksilöllisen tuen tarpeen ja järjestävät tarkoituksenmukaista tukea lapselle moniammatillisen yhteistyön avulla (Opetushallitus 2016, 15.)

Lapsuuden merkityksen ymmärtäminen sekä tietämys lasten kasvusta, kehityksestä ja oppimisesta ovat pedagogisen toiminnan perusta (Opetushallitus 2016, 18). Tutkimukset ovat osoittaneet, että varhaiskasvatukseen alle 3-vuotiaina osallistuneet lapset hyötyvät varhaiskasvatuksesta ainakin kognitiivisen ja kielellisen kehityksen kannalta. Positiivinen vaikutus kantaa aikuisuuteen ja vaikuttaa myönteisesti akateemisiin valmiuksiin ja lasten tuleviin koulutusasteisiin. (van Belle 2016, 16). Opetushallituksen mukaan varhaiskasvatus luo pohjan laaja-alaiselle osaamiselle, joka muodostuu tietojen, taitojen, arvojen, asenteiden ja tahdon kokonaisuudesta. Ihmisenä kasvaminen, opiskelu, työnteko sekä kansalaisena toimiminen edellyttää tiedon- ja taidonaloja ylittävää ja yhdistävää osaamista. (Opetushallitus 2016, 21.)

Opetushallituksen laatima varhaiskasvatussuunnitelman perusteet on valtakunnallinen määräys, jonka mukaan paikalliset- ja lasten omat varhaiskasvatussuunnitelmat laaditaan. Varhaiskasvatustalaki ohjaa varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden laatimista. Varhaiskasvatustalassa säädetään lapsen oikeudesta varhaiskasvatukseen, sekä varhaiskasvatuksen tavoitteista. (Opetushallitus 2016, 8.)

Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelmat ovat velvoittavia ja niitä tulee arvioida sekä kehittää. Paikallinen varhaiskasvatussuunnitelma voidaan laatia kaikkia toimintamuotoja koskevaksi (päiväkoti, perhepäivähoito ja muu varhaiskasvatus) tai toimintamuodoille erikseen. Varhaiskasvatuksen järjestäjä voi sopia järjestäjäjärjät ylittävistä yhteistyöstä varhaiskasvatussuunnitelmaa laadittaessa, arvioi-
dessa ja kehittäessä. (Opetushallitus 2016, 9.)

Ruokolahden kunnan ja Imatran kaupungin omat varhaiskasvatussuunnitelmat ohjaavat varhaiskasvatuksen järjestämistä ja toteuttamista alueella. Paikalliset varhaiskasvatussuunnitelman perusteet koskevat päiväkotia, perhepäivähoitoa, ryhmäperhepäivähoitoa ja alueilla järjestettävää kerhotoimintaa. (Ruokolahden kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2017, 1. & Imatran kaupungin varhaiskasvatus- suunnitelma 2017, 2.)

2.1 Avoin varhaiskasvatus

1970-luvulla avoimesta varhaiskasvatuksesta käytettiin nimitystä leikkitoiminta (Alila & Portell 2008b, 12). Avoimeen varhaiskasvatukseen on sisällynyt monia eri toimintamuotoja. (Alila & Portell 2008a, 3). Lakiehdotuksessa vuonna 1972 varattiin mahdollisuus järjestää päivähoitoa päiväkotia-, perhepäivähoito- ja leikki-
toiminnan lisäksi myös muuna päivähoitotoimintana (Alila & Portell 2008a, 3). Vuonna 1984 leikkitoiminnan muodot ryhmiteltiin leikkipuistoihin, leikkikerhoihin, leikkivälinelainaamoihin sekä avoimiin päiväkoteihin (Alila & Portell 2008b, 12). 2000-luvun alussa leikkitoiminta käsite vaihtui yleiskäsitteeksi avoin varhaiskasvatus (Alila & Portell 2008b, 12).

Avoin varhaiskasvatus on yksi varhaiskasvatuksen toimintamuodoista. Avoimet varhaiskasvatuspalvelut on tarkoitettu lapsiperheille, joissa on varhaiskasvatusikäisiä lapsia. (Opetushallitus 2016, 17- 18.) Avoimen varhaiskasvatuksen tarkoituksena on tarjota varhaiskasvatusikäisille lapsille ohjattua, valvottua, säännöllistä, suunnitelmallista, tavoitteellista ja monimuotoista varhaiskasvatustoimintaa. Toimintaan kuuluu mm. leikkiminen, musiikkihetket sekä erilainen taidetoiminta.

Avoin varhaiskasvatus koostuu monista erilaisista toimintamuodoista. Varhaiskasvatuksen avoin toiminta sisältää avoimen päiväkotitoiminnan ja seurakuntien avoimen päiväkerhotoiminnan. Toiminnan tavoitteena on tukea lapsen kasvua,

kehitystä ja oppimista, sekä mahdollistaa huoltajien vertaiskontaktit ja tukea vanhemmuutta. Avointa toimintaa voi järjestää päiväkotien yhteydessä omina ryhminään. Seurakuntien avoimessa toiminnassa korostetaan kristillistä kasvatusta. Varhaiskasvatuksen kerhotoiminnassa lapset osallistuvat toimintaan ilman huoltajan läsnäoloa. Toiminnassa voidaan painottaa jotain tiettyä osa-aluetta ja kerhon nimi vaihtelee toimintasisällön perusteella. Toiminta voi olla kohdennettu lapsen iän mukaan ja kerhot kokoontuvat useimmiten viikoittain. Varhaiskasvatuksen puistotoimintaan sisältyvät leikkikentät, leikki- ja asukaspuistot, sekä puistotätitoiminta. Toiminnassa järjestetään ohjattua varhaiskasvatustoimintaa kaikenikäisille lapsille ja lapsi voi osallistua toimintaan yksin tai huoltajansa kanssa. Puistotätitoiminta on pääsääntöisesti yksityinen palvelu ja puistotädit saavat itse valita lapsiryhmänsä. Muuhun avoimeen varhaiskasvatukseen kuuluvat leikki- ja toimintavälinelainaamot. Lisäksi toimintamuotoon kuuluvat tulevaisuudessa syntyvät avoimen varhaiskasvatuksen toimintamuodot, jotka eivät selkeästi kuulu edellä mainittuihin toimintamuotoihin. (Alila & Portell 2008a, 71–72.)

Kuntien tarjoama avoin varhaiskasvatus takaa huoltajille ja lapsille sosiaalisia kontakteja (CESifo 2014). Toiminnan toteuttamisessa on tärkeää joustavuus, universaalisuus, avoimuuden periaate sekä alueellisten ja paikallisten tarpeiden huomioonottaminen. Tilat, toimintaympäristö ja välineet ovat laadukkaita, turvallisia ja toimintaan sopivia. (Alila & Portell 2008a, 17.)

Muut kuin kunnan järjestämät avoimet varhaiskasvatuspalvelut ovat seurakuntien, järjestöjen tai yksityisten palveluntuottajien toteuttamaa toimintaa. Toimintaa ohjaavat samat periaatteet kuin kunnan järjestämää avointa varhaiskasvatusta. Muun kuin kunnan järjestämässä avoimessa varhaiskasvatuksessa voidaan soveltaa päivähoidon lainsäädäntöä. Avoimen varhaiskasvatuksen toiminta on joko maksutonta tai siitä peritään kohtuullinen maksu, joka ei saa olla esteenä palvelun käyttämiselle. (Alila & Portell 2008a, 53–54.)

Ruokolahdella ja Imatralla avoimia varhaiskasvatuspalveluita järjestävät seurakunnat, Ruokolahden kunta, Imatran kaupunki sekä muut palveluntuottajat. Alueen lapsiperheet hyödyntävät molempien kuntien avoimia varhaiskasvatuspalveluita ja liikkuvat itse palveluihin yli kuntarajojen.

2.2 Huoltajien kanssa tehtävä kasvatusyhteistyö

Laaja-alainen ennalta ehkäisevä työ lähtee lasten terveen ja tasapainoisen kasvun ja kehityksen tukemisesta. Keskiössä on sujuvan ja turvallisen arjen rakentaminen kaikille lapsille sen sijaan, että huomio olisi lapsen kasvuun- ja kehitykseen liittyvissä huolissa. Yhteys perheisiin rakennetaan ennakoivasti ja vaihteittain osapuolen tutustumisella, verkostoitumisella ja yhteisiin tavoitteisiin sitoutumisella. (Lämsä 2013, 61.)

Laadukas varhaiskasvatus edellyttää huoltajien kanssa tehtävää kasvatusyhteistyötä. Kasvatusyhteistyön tavoitteena on sitouttaa huoltajat ja varhaiskasvattajat tukemaan lapsen tervettä ja turvallista kasvua, kehitystä ja oppimista. Kasvatusyhteistyö koostuu arvoista, tavoitteista ja yhdessä sovituista toimintatavoista. Toimintatavat sovitaan vuorovaikutuksessa varhaiskasvattajien ja huoltajien välillä. Kasvatusyhteistyö perustuu vuorovaikutukseen, josta varhaiskasvattaja on vastuussa. Varhaiskasvattaja luo tasa-arvoisen, avoimen ja dialogisen vuorovaikutussuhteen perheen kanssa. Kasvatusyhteistyössä huomioidaan perheiden moninaisuus, lasten yksilölliset tarpeet sekä huoltajuuteen ja vanhemmuuteen liittyvät kysymykset. Lasten päivittäiset tapahtumat ja kokemukset jaetaan huoltajan kanssa. (Opetushallitus 2016, 32-33.)

Kannustavat ja lapsen kehitystä ja oppimista myönteisesti kuvaavat viestit ovat tärkeitä. Huoltajan ja henkilöstön havainnot ja keskustelut lapsen päivästä luovat pohjan lapsen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin turvaamiselle. Yhteistyön merkitys on erityisen tärkeää siirtymävaiheissa, kuten lapsen aloittaessa varhaiskasvatuksen. Luottamuksen ilmapiiri mahdollistaa huoltajien ja henkilöstön välisen yhteistyön myös haastavissa tilanteissa, esimerkiksi huolen herätessä lapsen hyvinvoinnista. Yhteinen keskustelu edistää lapsen varhaiskasvatussuunnitelman laatimista ja toteuttamista. (Opetushallitus 2016, 32-33.)

Kasvatusyhteistyössä vahvistetaan huoltajan ja lapsen välistä vuorovaikutusta. Keskeistä vuorovaikutuksessa on kuunnella huoltajan kokemuksia ja näkemyksiä. Kasvattajan sensitiivinen ja havainnoiva suhde lapseen auttaa havaitsemaan mahdollisen tuen tarpeen. Toimiva kasvatusyhteistyö mahdollistaa tuen tarpeen ilmaisemisen kasvattajan ja huoltajan välillä. (Kaskela & Kekkonen 2006, 23.)

3 Lapsiperhe ja lapsiperheen tukeminen

Perheen muodostavat yhdessä asuvat avio- tai avoliitossa olevat tai parisuhteensa rekisteröineet henkilöt ja heidän lapsensa, jompikumpi vanhemmista lapsineen sekä avio- ja avopuolisot sekä parisuhteensa rekisteröineet henkilöt, joilla ei ole lapsia. (Tilastokeskus 2017b). Tilastokeskuksen (2017a) mukaan lapsiperhe on perhe, johon kuuluu vähintään yksi kotona asuva alle 18-vuotias lapsi. Opinnäytetyössämme määrittelemme lapsiperhe – käsitteen niin, että perheeseen kuuluu ainakin yksi varhaiskasvatukseen lapsi.

Lasten vanhemmilla ja muilla huoltajilla on ensisijainen vastuu lapsen hyvinvoinnista, huollosta ja tasapainoisesta kehityksestä (Lastensuojelulaki 417/2007). Lapselle turvataan hyvä hoito ja kasvatusta sekä lapsen ikään ja kehitystasoon nähden tarpeellinen valvonta ja huolenpito. Lapselle on pyrittävä antamaan turvallinen ja virikkeellinen kasvuympäristö. (Laki lapsen huollosta ja taapamisoikeudesta 361/1983).

Lapsiperheiden tueksi on tarjolla kohdennettuja palveluita, joilla pyritään tukemaan perhettä kasvatustehtävässään kokonaisvaltaisesti ja turvaamaan heidän hyvinvointiaan. Etelä-Karjalassa perheitä tukee hyvinvointineuvola, johon kuuluu neuvolan perhetyö. Lasten- ja nuorten talossa perheiden apuna toimii ehkäisevä sosiaalityö, lastenvalvoja, kasvatusta- ja perheneuvonta. (Etelä-Karjalan alueellinen lasten- ja nuorten hyvinvointisuunnitelma 2015-2018 2014, 11-12.)

3.1 Perhetyö

Sosiaalihuoltolain (1301/2014) mukaan *perhetyöllä tarkoitetaan hyvinvoinnin tukemista sosiaaliohjauksella ja muulla tarvittavalla avulla tilanteissa, joissa asiakas ja hänen perheensä tai asiakkaan hoidosta vastaava henkilö, tarvitsevat tukea ja ohjausta omien voimavarojen vahvistamiseksi ja keskinäisen vuorovaikutuksen parantamiseksi. Perhetyötä annetaan erityistä tukea tarvitsevan lapsen tai nuoren terveyden ja kehityksen turvaamiseksi.*

Perhetyö on sosiaalihuoltolain mukainen palvelu, jonka asiakkaalta ei vaadita lastensuojelun asiakkuutta. Perhetyö on kokonaisvaltaista, pitkäjänteistä ja suunnit-

telmallista työtä, jolla vahvistetaan lapsiperheen elämänhallintaa. Asiakkaita tuetaan vanhemmuuden haasteissa, kuten lasten hoidossa ja kasvatuksessa. Perhettä tuetaan heidän sisäisten vuorovaikutussuhteiden luomisessa ja ylläpitämisessä. Asiakkuuden aikana perheelle kartoitetaan oma sosiaalinen verkosto, jota tarpeen mukaan voidaan laajentaa asiakkuuden aikana. Perhetyöllä ehkäistään perheen syrjäytymistä. Asiakkuuden alussa huoltajat ja työntekijä laativat yhdessä suunnitelman siitä, mitä työltä odotetaan ja mikä sen tavoite on. (Hämeen-Anttila 2017, 218.) Perhetyöllä pyritään vastaamaan yksilöllisesti perheen elämästä lähteviin tarpeisiin. Tarpeet voivat liittyä esimerkiksi lasten kehitykseen ja kasvatuskysymyksiin, elinolojen järjestämiseen, vanhemmuuden tukemiseen, perheen toimintakyvyn ja hyvinvoinnin lisäämiseen. (Rönkkö & Rytönen 2010, 27- 28.)

Kunnat ovat organisoineet perhetyötä monella tavalla. Äitiysneuvolassa huolehditaan lapsiperheiden hyvinvoinnista. Lastenneuvolassa seurataan ja tuetaan alle kouluikäisen lapsen tervettä kasvua ja kehitystä. Imatralla lapsiperheiden tukena hyvinvointineuvola, joka pyrkii ennaltaehkäisemään lapsiperheiden ongelmia varhaisessa vaiheessa. Kun perheeseen on tulossa lapsi, neuvola tapaa kaikki perheenjäsenet heidän kotonaan. (Järvinen 2013.) Ruokolahdella toimii neuvola terveyskeskuksen yhteydessä (Eksote 2017). Neuvolan järjestämän perhetyön tulee olla tiiviisti osa Sosiaali- ja terveydenhuollon lasten ja perheiden palveluiden kokonaisuutta (Hämeen-Anttila 2017, 219).

Perhetyön lähtökohtana ovat lapsiperheiden elämästä lähtevät tarpeet, jotka voivat liittyä lasten kehitys- ja kasvatuskysymyksiin, elinolojen järjestämiseen, vanhemmuuden tukemiseen sekä perheen toimintakyvyn ja hyvinvoinnin lisäämiseen. (Rönkkö & Rytönen 2010, 27- 28.) Perhetyötä tehdään ennaltaehkäisevänä työnä varhaiskasvatuksessa ja neuvolassa (Hämeen-Anttila 2017, 218). Tavoitteena on ylläpitää perheen hyvinvointia ja ehkäistä lyhytaikaisissa elämänmuutostilanteissa esiintyviä riskejä. Perhetyössä painottuu varhainen tuki. Asiakkaina ovat usein perheet, jossa on alle kouluikäisiä lapsia. (Järvinen ym. 2012, 77.)

Lapsella ja hänen perheellään on oikeus saada lapsen kehityksen kannalta välttämättömiä palveluja. Palvelut on järjestettävä vastaamaan laajuudeltaan ja ajankohdaltaan lapsiperheen tarvetta. Palvelujen on tuettava huoltajia ja muita lasten hoidosta vastaavia henkilöitä lapsen kasvatuksessa ja huolenpidossa. (Hämeen-Anttila 2017, 217.)

Varhaiskasvatuksen perhetyö on ennaltaehkäisevää ja tukee perhettä eri elämäntilanteissa. Perhetyössä pyritään keskustelun kautta löytämään perheen voivarat. Perhetyötä tehdään asiakkaille näkyväksi käyttäen eri menetelmiä, kuten kuvia, kortteja, kirjoja ja lomakkeita. Perheet voivat osallistua vertaisryhmiin, joita perustetaan tarpeen mukaan. (Innokylä 2018.)

Lapsi- ja perhepalveluiden toiminnan pääasiallinen tarkoitus on varhaiskasvatuksellisen painotuksen sijaan tarjota perheille sosiaalisia kontakteja, vertaistukea ja ammatillista tukea lapsen kasvatukseen, opetukseen ja hoitoon liittyvissä asioissa. Avoimet varhaiskasvatuspalvelut ja muut lapsille ja perheille suunnatut avoimet palvelut tukevat ja täydentävät toisiaan. (Alila & Portell 2008a, 55-61.)

3.2 Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma

Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma (LAPE) hankkeessa tavoitteena on uudistaa toimintakulttuuria ja sovittaa palvelut paremmin yhteen. Palveluista halutaan tehdä lapsi- ja perhelähtöisiä. Muutosohjelman pääpainona on lapsen etu ja vanhemmuuden tuki. Peruspalveluja vahvistetaan ja painopiste siirretään varhaiseen tukeen ja ennaltaehkäiseviin palveluihin. Varhaiskasvatusta kehitetään tukemaan lapsen hyvinvointia. Muutosohjelmaa ohjaavat lapsen oikeudet, lapsen etu, voimavarojen vahvistaminen ja perheiden monimuotoisuus. Muutosohjelmassa on kaksi muutoskokonaisuutta: lapsi- ja perhelähtöiset palvelut ja lapsen oikeuksia ja tietoperustaisuutta vahvistava toimintakulttuuri. (THL 2017.)

Muutosohjelma sovittaa lasten ja perheiden palvelut perhekeskukseen yhdeksi toimivaksi kokonaisuudeksi (Sosiaali- ja terveysministeriö 2018a). Perhekeskus on lapsi- ja perhelähtöisesti suunniteltu lapsiperheitä palveleva lähipalvelujen kokonaisuus, joka sisältää lapsiperheille suunnattuja kasvua ja kehitystä edistäviä palveluita sekä varhaisen tuen palveluita. Perhekeskusmalli on uusi tapa verkostoida lapsiperheiden palveluja. (Eksote 2018b.) Perhekeskukset otetaan käyttöön

osaksi kuntien, tulevien maakuntien, seurakuntien ja järjestöjen toimintaa Suomessa. Perhekeskus verkostoi lapsiperheille varhaiskasvatuksen, järjestöjen ja seurakuntien työn, perhetyön, perheneuvolan, kotipalvelun, äitiys- ja lastenneuvolan. (Sosiaali- ja terveysministeriö 2018a.)

Etelä-Karjalassa muutosohjelmassa ovat mukana Ruokolahden ja Imatran seurakunnat, Ruokolahden kunta, Imatran kaupunki, Imatran seudun Pelastakaa Lapset ry, Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kymen piiri ry, Etelä-Saimaan 4H ry ja Etelä-Karjalan Sosiaali- ja terveyspiiri. (Eksote 2018a.)

4 Opinnäytetyön tarkoitus ja toteutus

Opinnäytetyön tarkoituksena oli selvittää mitä avoimia varhaiskasvatuspalveluita Ruokolahdella ja Imatralla on tarjolla ja miten ne tukevat lapsiperheitä. Tavoitteena on tuottaa tietoa lapsiperheiden ja varhaiskasvattajien tarpeisiin. Opinnäytetyön tuotoksena kokoamme selkeän ja kattavan oppaan alueen avoimista varhaiskasvatuspalveluista.

Aineisto kerätään haastattelemalla Ruokolahden ja Imatran seurakuntien varhaiskasvattajia, internet-lähteistä, saatavilla olevista esitteistä sekä kirjallisuudesta. Opinnäytetyömme keskeisiä käsitteitä ovat varhaiskasvatus, avoin varhaiskasvatus, lapsiperhe ja lapsiperheen tukeminen.

Kehittämistehtävät ovat:

1. Kartoittaa jo olemassa olevaa tietoa Ruokolahden ja Imatran avoimista varhaiskasvatuspalveluista.
2. Tuottaa saadun tiedon perusteella opas alueen avoimista varhaiskasvatuspalveluista.
3. Arvioidaan oppaan hyödyllisyyttä lapsiperheiden ja ammattilaisten näkökulmasta.

4.1 Toteutus

Idea opinnäytetyöhön tuli syksyllä 2017 lapsiperheen äidiltä, joka kertoi kaivanneensa selkeää opasta alueen avoimista varhaiskasvatuspalveluista. Aiheen löydyttyä kartoitimme alueen suurimmat avoimien varhaiskasvatuspalveluiden tuottajat. Alueen suurimmiksi avoimien varhaiskasvatuspalveluiden tuottajiksi nousivat Ruokolahden ja Imatran seurakunnat.

Otimme Ruokolahden ja Imatran seurakuntiin yhteyttä lokakuussa 2017 sähköpostitse, jonka jälkeen saimme heidät mukaan opinnäytetyöprosessiin. Haimme tutkimusluvat marraskuussa 2017 ja lähetimme saatekirjeet tutkimuslupien mukana Ruokolahden ja Imatran seurakunnille. Tämän jälkeen sovimme haastattelut työelämätahojen kanssa joulukuulle 2017. Haastattelu toteutettiin teemahaastatteluna ja sitä varten teimme kyselylomakkeen, jota käytettiin haastattelujen pohjana. Haastatteluissa esille nousseista teemoista poimimme opinnäytetyön kannalta keskeisimmät asiat. Keskustelimme työelämäntahojen kanssa mitä esille nousseista teemoista käsittelemme oppaassa ja miten siihen tulevat palvelut rajataan. Rajasimme palvelut niiden saatavuuden ja luotettavuuden perusteella. Saatavuus ja luotettavuus on varmistettu valitsemalla oppaaseen palvelut, jotka toimivat syyskauden 2018.

Haastattelujen jälkeen kokosimme teoriatietoa opinnäytetyöhön kirjallaisista, internet-lähteistä ja haasteluissa nousseista asioista. Oppaan kokoamisen aloitimme teoriaosuuden valmistuttua. Oppaaseen etsimme tietoa Ruokolahden ja Imatran avoimista varhaiskasvatuspalveluista internetistä ja saatavilla olevista esitteistä. Oppaan valmistuttua teimme arviointilomakkeen oppaasta, jonka avulla selvitimme oppaan hyödynnettävyyttä. Opasta arvioivat kymmenen eri Ruokolahden ja Imatran avoimien varhaiskasvatuspalveluiden tuottajaa kunnista, seurakunnista sekä muista avoimista varhaiskasvatuspalveluista. Kehitimme opasta vastaamaan saatua palautetta.

4.2 Kehittämistehtävä

Opinnäytetyömme on toteutettu kehittämistehtävä, jossa on käytäntötutkimuksen piirteitä. Kehittämistehtävässä tieto ei ole tutkimuksen lopputulos vaan sen pro-

sessi. Tietoa kerätään kehittämisen eri vaiheissa haastelemalla työntekijöitä. Tietoa analysoidaan monissa eri vaiheissa, näin saadaan käsitys työn nykytilanteesta sekä kehittämistarpeesta. Tiedon pätevyyden kriteerinä on pragmaattisuus eli hyöty. Työn kehittämiseen tulee osallistua niiden, jotka työtä tekevät tai jotka käyttävät palveluita tai toimivat yhteistyökumppanina. (Salonen, Eloranta, Hautala & Kinos 2017, 38-39.) Teoriatiedon kautta saimme käsityksen siitä mitä eri toimintamuotoja avoimeen varhaiskasvatukseen ja sen palveluihin kuuluu. Palvelut valitsimme sen perusteella, että ne tukevat koko lapsiperhettä. Haastattelimme työelämätahojamme saadaksemme selkeän kuvan heidän tarjoamistaan avoimista varhaiskasvatuspalveluista ja niiden sisällöstä.

Opinnäytetyö on ajankohtainen alueella, koska palveluista ei ole olemassa yhteisesti koottua tietoa, kuten esimerkiksi opasta. Opinnäytetyön ideointi alkoi aiheanalyysin teolla, jossa kartoitimme tarpeen opinnäytetyölle ja otimme yhteyttä työelämätahoihin. Kehittämistoiminta on lineaarista ja koostuu seitsemästä eri vaiheesta: tarve, ideointi ja perustelut, suunnittelu ja organisointi, käytännönteotus, tulos/tuotos, arviointi ja levittäminen. Opinnäytetyömme tehtävät on suoritettu rationaalisesti ja loogisessa järjestyksessä. Kehittämisen lähtökohdat ovat selkeitä ja etukäteen tarkkaan rajattuja. (Salonen ym. 2017, 52.) Aiheanalyysin tekovaiheessa suunnittelimme opinnäytetyön aikataulun ja organisoimme, kuinka opinnäytetyötä lähdettiin rakentamaan. Opinnäytetyömme vastaa työelämän tarpeeseen ja opasta hyödynnetään heidän toimestaan lapsiperheiden palveluohjauksessa. Haastattelimme työelämätahojamme heidän tarjoamistaan avoimista varhaiskasvatuspalveluista, jotta saamme kuvan siitä mitä palvelut sisältävät. Tämän avulla osasimme valita oppaaseen monipuolisesti erilaista tietoa ja palveluja.

Käytännön toteutus aloitettiin haastattelemalla työelämätahoja ja keräämällä teoriaosuuteen tietoa ajantasaisista kirja- ja internet-lähteistä. Teoriaosuuden valmistuttua aloitimme kokoamaan opasta keräämällä tietoa ajantasaisista esitteistä ja internet-lähteistä. Valitsimme ja kokosimme oppaaseen tulevat palvelut, jotka järjestettiin neutraalisti ja selkeästi. Opas sisältää Ruokolahden kunnan, Imatran kaupungin, Ruokolahden seurakunnan, Imatran seurakunnan sekä muiden avoi-

mien varhaiskasvatuspalveluiden tuottajien palvelut. Oppaan valmistuttua lähetimme arviointilomakkeet oppaasta eri palveluiden tuottajille ja työelämätahoille. Arviointilomakkeiden kautta palaute oppaasta oli positiivista ja rakentavaa. Saadun palautteen perusteella muokkasimme oppaan sen nykyiseen muotoon. Oppaan valmistuttua lähetimme sen työelämätahoille hyödynnettäväksi lapsiperheiden palveluohjauksessa.

4.3 Eettiset näkökohdat

Opinnäytetyöaiheen valitsimme, koska se on yhteiskunnallisesti ajankohtainen. Tulevaisuudessa lapsi- ja perhepalveluiden uudistus tulee ylittämään palveluiden maakuntarajoja, kuntarajoja ja hallinnonaloja (Sosiaali- ja terveysministeriö 2018b). Ruokolahden ja Imatran alueen lapsiperheiden osallistaminen ja osallistuminen avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin yli kuntarajojen on tulevaisuuden toimintamalli palveluiden käyttäjille. Avoimet varhaiskasvatuspalvelut kiinnostivat meitä aiheena, koska siitä on vähän tietoa ja se on jatkuvassa muutoksessa. Yhteistyötahoksemme valitsimme Ruokolahden ja Imatran seurakunnat, koska seurakunnan rooli avoimen varhaiskasvatuksen järjestäjänä on valtakunnallisesti vahva (Alila & Portell 2008b, 12). Teimme tiivistä yhteistyötä työelämätahojemme kanssa, jotta tuottamamme opas vastaa heidän tarvettaan. Opinnäytetyön oppaan valmistuttua toimitamme sen Ruokolahden ja Imatran seurakuntien varhaiskasvattajien käyttöön. Muut alueen varhaiskasvattajat saavat oppaan halutesaan heidän kautta.

Opinnäytetyössämme pyrimme noudattamaan rehellisyyttä, anonyymiteettiä, yleistä huolellisuutta, tarkkuutta tutkimustyössä ja tulosten tallentamisessa ja esittämisessä sekä tutkimuksen ja tulosten arvioinnissa (Hirsijärvi, Remes & Sajavaara 2009, 24). Teoriaosuuden kokoamisen aloitimme haastatteleamalla työelämätahoja, jotta saimme ajankohtaista tietoa avoimista varhaiskasvatuspalveluista. Kävimme haastattelut läpi objektiivisesti vertailematta niitä toisiinsa ja tuhosimme haastattelumateriaalit asianmukaisesti tämän jälkeen. Teoriaosuuden kokoamiseen käytimme haastattelujen lisäksi ajantasaisista internet- ja kirjalähteistä. Ajantasaisien lähteiden löytäminen oli haastavaa, koska avoimista varhaiskasvatuspalveluista ei vielä tässä vaiheessa ollut ajantasaista koottua tietoa.

Pyrimme käyttämään opinnäytetyössä uusimpia lähteitä avoimista varhaiskasvatuspalveluista. Lähteiden luotettavuutta arvioitiin vertailemalla useita eri lähteitä ja niiden sisältöä, sekä ajantasaisuutta toisiinsa.

Oppaan kokoamisen aloitimme etsimällä tarjolla olevia avoimia varhaiskasvatuspalveluja internetistä ja esitteistä. Kokosimme löytämämme palvelut yhteen, jotta voimme valita oppaaseen tulevat palvelut. Rajasimme palveluita ajantasaisuuden, luotettavuuden ja jatkuvuuden perusteella. Oppaaseen kootut palvelut listattiin palveluiden tuottajien, sekä aakkosjärjestyksen mukaan, jotta kuntarajojen ylittäminen on lapsiperheille selkeämpää.

Oppaan valmistuttua teimme arviointilomakkeen oppaasta, jonka lähetimme eri palveluiden tuottajille saadaksemme kattavan kuvan oppaan selkeydestä, hyödynnettävyydestä ja luotettavuudesta. Kyselyyn vastattiin anonyymisti, jotta vastaaminen on helpompaa ja vastauksista välittyä todenmukainen mielipide oppaan sisällöstä. Lähetimme oppaan yhteistyötahoillemme, jotka arvioivat oppaan sisältöä ja hyödynnettävyyttä heidän näkökulmastaan. Palautteiden kerääminen monilta eri tahoilta lisää oppaan luotettavuutta. Kehitimme opasta saadun palautteen perusteella vastaamaan lapsiperheiden ja työelämän tarvetta. Oppaan ajankohtaisuutta ja luotettavuutta heikentää se, että avoimia varhaiskasvatuspalveluita luodaan koko ajan lisää. Palveluiden luotettavuuteen vaikuttaa palveluiden tuottajien verkkosivujen päivittäminen.

5 Tulokset

Teoriaosuuden kokoamisen aloitimme haastatteleamalla Ruokolahden ja Imatran seurakunnan varhaiskasvattajia, jotka olivat työelämätahojamme. Haastattelun tukena käytettiin kyselylomaketta, äänitimme haastattelut sekä teimme muistiinpanoja haastatteluista. Kiinnitimme erityistä huomiota avoimien varhaiskasvatuspalveluiden sisältöihin ja niiden kysyntään. Ne nousivat haastattelujen keskeisiksi teemoiksi. Haastatteluissa nousi esiin myös lapsiperheiden kuntarajojen ylittäminen heidän haluamiinsa avoimiin varhaiskasvatuspalveluihin osallistumiseksi sekä se, millä tavoin seurakuntien avoin varhaiskasvatus pyrkii vastaamaan lapsiperheiden palvelutarpeeseen. Saimme haastatteluista paljon ajankohtaista tietoa alueen avoimesta varhaiskasvatuksesta ja sen järjestäjistä. Haastatteluissa

keskusteltiin oppaan sisällöstä sekä siitä, millä tavoin opas tulisi heidän mielestään rakentaa. Palvelut rajattiin niiden jatkuvuuden perusteella, jotta oppaan päivittäminen tulevaisuudessa olisi helpompaa. Haastattelujen lisäksi opinnäytetyömme teoriaosuuden kokoamisessa käytimme muita ajantasaisia internet- ja kirjalllähteitä. Muut ajantasaiset internet- ja kirjalllähteet tukivat haastatteluissa nousseita teemoja avoimien varhaiskasvatuspalveluiden sisällöistä ja kysynnästä sekä kuntarajojen ylittämisestä.

Oppaan rakentamisen aloitimme etsimällä alueen avoimia varhaiskasvatuspalveluista esitteistä sekä ajantasaisista internet- lähteistä. Palveluiden etsimisen jälkeen kokosimme ne oppaaseen palveluntuottajien perusteella. Palvelujen kokoamisen jälkeen muokkasimme oppaan ulkoasun. Lähetimme valmiin oppaan (liite 4) ja siihen liittyvän arviointilomakkeen (liite 3) eri avoimien varhaiskasvatuspalveluiden tuottajille. He kommentoivat arviointilomakkeessa oppaan selkeyttä, hyödynnettävyyttä ja luotettavuutta. Arviointilomakkeeseen vastaaminen tapahtui anonyymisti, jonka uskomme lisänneen arvioinnin todenmukaisuutta ja luotettavuutta. Saadun palautteen perusteella opas kehitettiin nykyiseen muotoon.

Valmiin opinnäytetyömme ja oppaan liitteenä lähetimme työelämätahoillemme. Opas jää työkaluksi työelämätahoille, jotka voivat käyttää sitä lapsiperheiden palveluohjauksessa

6 Yhteenveto ja pohdinta

Opinnäytetyö toteutettiin kehittämistehtävänä. Tuotimme oppaan Ruokolahden ja Imatran alueen avoimista varhaiskasvatuspalveluista. Oppaaseen kokosimme Ruokolahden kunnan, Imatran kaupungin, Ruokolahden seurakunnan, Imatran seurakunnan sekä muut alueen avoimet varhaiskasvatuspalvelut. Palvelut rajattiin oppaaseen toiminnan jatkuvuuden perusteella, jotta oppaan päivittäminen tulevaisuudessa on työelämätahoille helpompaa.

Opinnäytetyön tekeminen oli mielekästä, koska aihe oli meille mieluisa ja olemme kiinnostuneet alueen avoimista varhaiskasvatuspalveluista.

Valmistuttuamme meistä tulee päteviä lastentarhanopettajia. Opinnäytetyössä onnistuimme kokoamaan kattavan ja selkeän teoriaosuuden varhaiskasvatuksesta, avoimesta varhaiskasvatuksesta sekä lapsiperheestä ja lapsiperheen tukemisesta. Oppaaseen kootut palvelut ovat monipuolisia ja vastaavat kattavasti lapsiperheiden tarpeisiin. Opinnäytetyöprosessi antoi meille runsaasti uutta tietoa alueen avoimesta varhaiskasvatuksesta ja sen järjestämisestä. Opinnäytetyön kautta verkostoiduimme seurakunnan varhaiskasvattajien kanssa. Pysytymme hyödyntämään opasta työssämme tulevina varhaiskasvattajina.

Opinnäytetyön aloittaminen tuntui haastavalta, koska avoimista varhaiskasvatuspalveluista on saatavilla vähän ajantasaista tietoa. Teoriaosuutta rakennettiin pitkään, jotta saisimme opinnäytetyöhön mahdollisimman kattavan kuvan avoimista varhaiskasvatuspalveluista. Avoimista varhaiskasvatuspalveluista oli vaikea löytää englanninkielisiä lähteitä, koska käsitelimme aihetta suomalaisen varhaiskasvatuksen näkökulmasta. Palveluiden rajaaminen oli prosessin aikana haastavaa, koska palveluita on paljon tarjolla. Meidän oli mietittävä, mitkä saatavilla olevista palveluista olivat oleellisia opinnäytetyömme kannalta.

Tulevaisuudessa avointa varhaiskasvatusta kehitetään vastaamaan lapsiperheiden tarvetta esimerkiksi lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelman kautta. Lapsiperheiden palveluohjaus nousee keskiöön nyky-yhteiskunnassa, koska saatavilla oleva palveluverkosto on laaja ja lapsiperheet tarvitsevat tukea löytääkseen palvelut yksilöllisesti. Tulevaisuudessa osaamme ohjata lapsiperheet oikeiden palveluiden piiriin, tukea lapsiperheitä sekä antaa tietoa avoimesta varhaiskasvatuksesta ja avoimista varhaiskasvatuspalveluista.

Oppaassa on eritelty Ruokolahden ja Imatran seurakuntien avoimet varhaiskasvatuspalvelut. Näitä palveluja on avattu eniten, koska opas on tehty yhteistyössä heidän kanssaan ja se jää heidän työkalukseen lapsiperheiden palveluohjaukseen. Valmis opas jää seurakuntien varhaiskasvattajien hyödynnettäväksi ja päivitettäväksi. Oppaaseen on avattu myös kunnan avoimet varhaiskasvatuspalvelut ja kolmannen sektorin palveluntuottajien avoimien varhaiskasvatuspalveluiden yhteystiedot.

Opinnäytetyössä olisimme voineet kiinnittää enemmän huomiota oppaan muiden avointen varhaiskasvatuspalveluiden toiminnan esittelyyn. Opasta on helppo kehittää, sillä se on toimitettu työelämätahoille sähköisenä versiona. Oppaaseen voisi lisätä myös lapsille ja perheille suunnattuja hyvinvointipalveluita. Oppaassa voisi jatkossa huomioida myös erityistä tukea tarvitsevat lapset, maahanmuuttajataustaiset perheet ja uusioperheet.

Lähteet

Alila, K. & Portell, T. 2008a. Avointen varhaiskasvatuspalveluiden nykytila ja kehittämistarpeet. Leikkitoiminnasta varhaiskasvatukseen. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus.

[http://skasti.evl.fi/kasti.nsf/0/C8A65A455F3C9A42C225770C00425732/\\$FILE/a_voimet_varhaiskasvatuspalvelut.pdf](http://skasti.evl.fi/kasti.nsf/0/C8A65A455F3C9A42C225770C00425732/$FILE/a_voimet_varhaiskasvatuspalvelut.pdf). Luettu 3.10.2017.

Alila, K & Portell, T. 2008b. Leikkitoiminnasta avoimeen varhaiskasvatukseen. Avointen varhaiskasvatuspalvelujen nykytila ja kehittämistarpeet 2007. Sosiaali- ja terveystieteiden tutkimuskeskus. <http://julkaisut.valtioneuvosto.fi/bitstream/handle/10024/72270/Selv200814.pdf>. Luettu 19.10.2018.

Asetus lasten päivähoitosta 239/1973.

CESifo Group Munich 2014. CESifo DICE Report 3/2005. <http://www.cesifo.org/de/ifoHome/publications/docbase/details.html?docId=14567602>. Luettu 3.4.2018.

Eksote. 2018a. Lape muutosohjelma. <http://www.eksote.fi/eksote/lape-muutosohjelma/Sivut/default.aspx>. <http://www.eksote.fi/eksote/lape-muutosohjelma/perhekeskustoimintamalli/Sivut/default.aspx>. Luettu 28.3.2018.

Eksote. 2018b. Perhekeskustoimintamalli. Lape muutosohjelma. Luettu 6.10.2018.

Eksote. 2017. Ruokolahden neuvola. <http://www.eksote.fi/toimipisteet/neuvolat/ruokolahti/Sivut/default.aspx>. Luettu 7.11.2017.

Hirsjärvi, S., Remes, P. & Sajavaara, P. 2009. Tutki ja kirjoita. Hämeenlinna: Kariston Kirjapaino Oy.

Hämeen- Anttila, L. 2017. Lasten ja perheiden sosiaalipalvelut. Teoksessa Kananen, A. Lähteinen, M. & Marjamäki, P. (toim.) Sosiaalityön käsikirja. Helsinki: Tietosanoma Oy.

Imatran kaupungin varhaiskasvatussuunnitelma. 2017. <https://eperusteet.opintopolku.fi/eperusteet-ylops-service/api/dokumentit/9250168>. Luettu 5.4.2018.

Imatran seurakunta. 2018. Varhaiskasvatus ja perhetyö. <https://imatranseurakunta.fi/35-varhaiskasvatus-ja-perhetyo>. Luettu 5.4.2018.

Innokylä. 2018. Varhaiskasvatuksen perhetyö. Toimintamalli. Varhaiskasvatuksen perhetyö. <https://www.innokyla.fi/web/malli190235>. Luettu 2.10.2018.

Järvinen, H-M. 2013. Lastensuojelun keskusliitto. Imatran hyvinvointineuvola palkittiin Kunnallinen lastensuojeluteko-palkinnolla. <https://www.lskl.fi/teemat/lastensuojelu/imatran-hyvinvointineuvola-palkittiin-kunnallinen-lastensuojeluteko-palkinnolla/>. Luettu 7.11.2017.

Järvinen, R., Lankinen, A., Taajamo, T., Veistilä, M. & Virolainen, A. 2012. Perheen parhaaksi. Perhetyön arkea. Helsinki: Edita.

Kaskela, M. & Kekkonen, M. 2006. Kasvatuskumppanuus kannattelee lasta. Opas varhaiskasvatuksen kehittämiseen. Vaajakoski: Gummerus Kirjapaino Oy.

Lastensuojelulaki 417/2007.

Lämsä, A-L. 2013. Verkosto vahvaksi. Toimiva vuorovaikutus perheiden kanssa. Juva: Bookwell Oy.

Opetushallitus. 2016. Varhaiskasvatussuunnitelman perusteet. Tampere: Suomen yliopisto paino Oy.

Opetushallitus. 2018. Varhaiskasvatus. Kasvatus, koulutus ja tutkinnot. https://www.oph.fi/koulutus_ja_tutkinnot/varhaiskasvatus. Luettu 24.10.2018.

Ruokolahden kunnan varhaiskasvatussuunnitelma. 2017. <http://www.ruokolahdi.fi/loader.aspx?id=35c52dbf-5ec3-4572-a07a-ccd523ff53b8>. Luettu 5.4.2018.

Rönkkö, L. & Rytönen, T. 2010. Monisäikeinen perhetyö. Helsinki: WSOYpro Oy.

Salonen, K., Eloranta, S., Hautala, T. & Kinos, S. 2017. Kehittämistoiminta ja kehittämisen menetelmiä ammatillisessa korkeakoulutuksessa. Turun ammattikorkeakoulun oppimateriaaleja 108. Tampere: Juvenes Print- Suomen yliopisto paino Oy.

Sosiaalihuoltolaki. 1301/2014.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2018a. Hankkeet ja säädösvalmistelu. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma. Näin LAPE uudistaa palvelut. Perhekeskukset. Perhekeskukset kokoavat lapsiperheiden palvelut yhteen. <https://stm.fi/lape/perhekeskukset>. Luettu 20.10.2018.

Sosiaali- ja terveysministeriö. 2018b. Hankkeet ja säädösvalmistelu. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma. Näin lape uudistaa palvelut. Varhaiskasvatus, koulu ja oppilaitos. Varhaiskasvatus, koulut ja oppilaitokset tukevat hyvinvointia. <https://stm.fi/lape/varhaiskasvatus-koulu-ja-oppilaitos>. Luettu 20.10.2018.

THL. 2017. Terveysten- ja hyvinvoinnin laitos. Lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelma. <https://www.thl.fi/fi/tutkimus-ja-asiantuntijatyo/hankkeet-ja-ohjelmat/lapsi-ja-perhepalveluiden-muutosohjelma-lape-> Luettu 11.10.2017.

Tilastokeskus. 2017a. Käsitteet: Lapsiperhe. <http://www.stat.fi/meta/kas/lapsiperhe.html>. Luettu 2.11.2017.

Tilastokeskus. 2017b. Käsitteet: Perhe. <http://www.stat.fi/meta/kas/perhe.html> Luettu 2.11.2017.

van Belle, J. 2016. Early childhood education and care and its long-term effects on educational and labour market outcomes. California: Rand. Luettu 3.4.2018.

Varhaiskasvatuslaki 36/1973, uudistettu 580/2015.

Hei!

Olemme sosionomi (AMK)-opiskelijat Nea Hatakka ja Tuutikki Lappalainen Saimaan ammattikorkeakoulusta. Opinnäytetyömme aihe on **Avoimet varhaiskasvatuspalvelut Ruokolahdella ja Imatralla –opas lapsiperheille.**

Tarkoituksena on tuottaa opas Avoimista varhaiskasvatuspalveluista keräämällä tietoa eri lähteistä sekä haastattelemalla avoimien varhaiskasvatuspalveluiden työntekijöitä. Pääpainonamme on seurakunnat, koska ne ovat suurin palveluntuottaja kyseisellä alueella.

Opas toimii palveluohjauksen välineenä ja jää materiaaliksi lapsiperheiden palveluohjaukseen työelämälle.

Opinnäytetyömme haastattelut toteutetaan joulukuun 2017 aikana ja työ kokonaisuudessaan valmistuu syksyyn 2018 mennessä. Opas on tarkoitus saada käyttöön toimintakaudeksi 2018-2019.

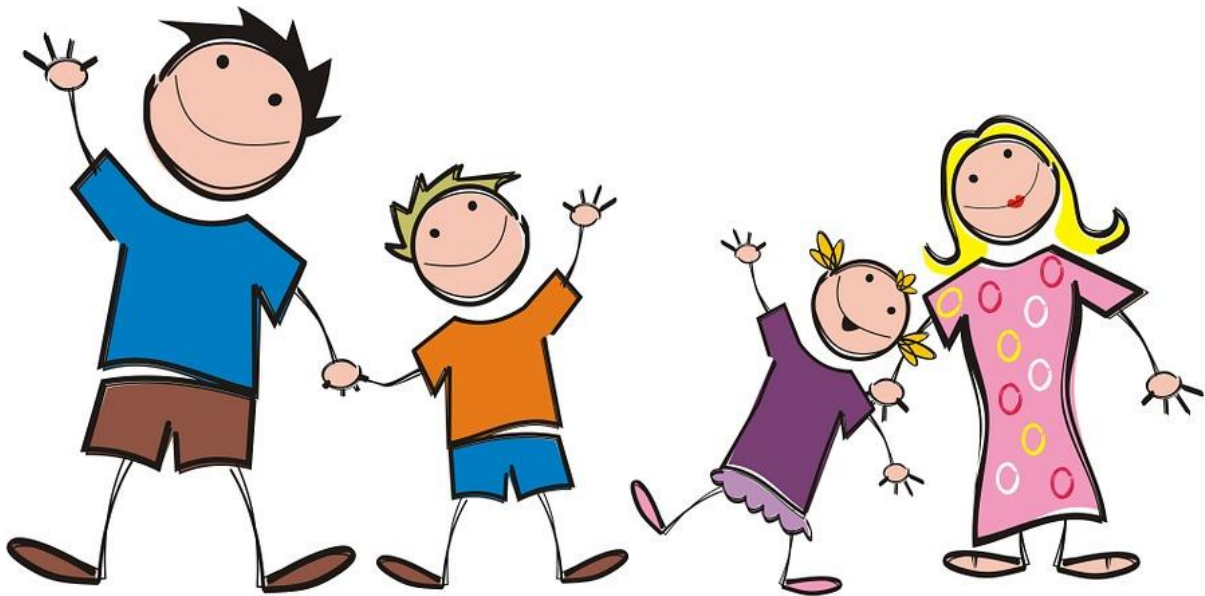
Nea Hatakka sähköposti: nea.hatakka@student.saimia.fi

Tuutikki Lappalainen sähköposti: tuutikki.lappalainen@student.saimia.fi

Haastattelukysymykset

1. Mitä avoimia varhaiskasvatuspalveluita seurakunta tarjoaa?
2. Miten olemassa olevat palvelut on valittu?
 - Minkälaisia kehittämisideoita (**kasvattajilla**) on avointa varhaiskasvatusta kohtaan?
3. Mitkä ovat palveluiden sisällöt? Miten toimintaa voisi monipuolistaa ja kehittää?
4. Mitkä lait ja asetukset määrittelevät toimintaanne?
5. Miten palvelut löydetään ja miten niistä tiedotetaan?
6. Kuinka toimintaamme osallistuu lapsiperheitä? (lukumäärät)
7. Onko palveluita mielestäsi tarpeeksi?
8. Miten palautetta hankitaan?
 - Minkälaista palautetta huoltajat ovat antaneet?
 - Minkälaista palautetta lapset ovat antaneet?
9. Mitä muita avoimia varhaiskasvatuspalveluita tiedät kunnassa olevan?
10. Miten tuottamaamme opasta hyödynnetään tulevaisuudessa?
11. Mihin palveluihin kannattaisi tulla tutustumaan?

Avoimet
varhaiskasvatuspalvelut
Ruokolahdella ja Imatralla
OPAS
-lapsiperheille

Lappeenrannassa
Toteutettu Sosionomi (AMK)- opiskelijoiden opinnäytetyönä
Nea Hatakka ja Tuutikki Lappalainen

Sisällys

Kunnallinen varhaiskasvatus.....3

Varhaiskasvatus Ruokolahdella

Varhaiskasvatus Imatralla

Seurakunta.....5

Ruokolahden seurakunta

Imatran seurakunta

Perhetyö.....9

Neuvola.....9

Ruokolahden neuvola

Imatran neuvola

Muut palvelut.....10-11

Aada ry

Etelä-Karjalan liikunta ja urheilu ry, EKL

Etelä-Karjalan perhetyön kehittämissyhdystys ry

Etelä-Karjalan Monikkoperheet Ry

Imatran liikuntaseura, Ilse ry

Imatran Seudun Pelastakaa Lapset ry, PeLa

Mannerheimin lastensuojeluliitto, Imatran paikallisyhdistys, MLL

Mannerheimin lastensuojeluliitto, Ruokolahden paikallisyhdistys, MLL

Ruokolahden Raju

Seurakunta opisto, Jaakkiman kampus

KUNNALLINEN VARHAISKASVATUS

Varhaiskasvatus on lasten tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistävä ja syrjäytymistä ehkäisevä yhteiskunnallinen palvelu. Varhaiskasvatuksen tehtävä on edistää ja tukea lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä ja oppimista yhteistyössä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatuspalveluita ovat varhaiskasvatus päiväkodissa, perhepäivähoidossa, esiopetuksessa tai avoimessa kerhotoiminnassa. Varhaiskasvatusta järjestetään varhaiskasvatuslain ja valtakunnallisten varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden mukaisesti. Varhaiskasvatus ohjaavat kuntien varhaiskasvatussuunnitelman perusteet.

Varhaiskasvatus Ruokolahdella:

<https://www.ruokolahti.fi/suomeksi/Palvelut/Kunnallinen-varhaiskasvatus?id=faca708d-6887-486b-bced-4594401b61bb>

Avoin kerhotoiminta:

Ruokolahden kunta ja Seurakuntaopiston Jaakkiman kampus järjestävät yhteistyössä avointa kerhotoimintaa. Kunnan varhaiskasvatuksen työntekijä ohjaa kerhoa, joka on myös Seurakuntaopiston lastenohjaajaopiskelijoiden harjoittelupaikka. Toiminnassa on monipuolisesti leikkiä, liikuntaa, satuja ja taiteilua ja ryhmässä toimimisen opettelua. Kerhotoiminnan sisältö vastaa varhaiskasvatuslain tavoitteita. Avoin kerho toimii kahtena aamupäivänä viikossa Jaakkiman kampuksella. Kerho on kotihoidossa oleville yli kolmevuotiaille lapsille.

<https://www.ruokolahti.fi/suomeksi/Palvelut/Kerhotoiminta?id=3b715bc6-35fa-4272-83de-a0648ccef5e>

Avoinkerho 3-5 vuotiaille

Jaakkiman kampus (Opistotie 21)

Ti & Ke aamupäivisin

p. 0444491350 (Varhaiskasvatustoimisto)

Varhaiskasvatus Imatralla

<https://www.imatra.fi/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus-ja-esiopetus>

Avoim varhaiskasvatus Imatralla:

<https://www.imatra.fi/kasvatus-ja-koulutus/varhaiskasvatus-ja-esiopetus/p%C3%A4iv%C3%A4kodit>

Leikkikerho 3-5 –vuotiaille

Rajapatsaan päiväkoti (Rasikatu 6)

Ti & Ke klo. 13.30-16.00

p. 020 617 3575

Perhekerho

Rajapatsaan päiväkoti (Rasikatu 6)

To 13.30-16.00

p. 020 617 3575

SEURAKUNTA

Seurakunnan varhaiskasvatus- ja perhetyön perustehtävänä on tukea lapsiperheiden kristillistä kasvatusta, kristillisiä arvoja ja mahdollistaa lapsen osallisuus arjessa.

Ruokolahden seurakunnan avoimet varhaiskasvatuspalvelut:

<http://ruokolahdenseurakunta.fi/tyomuodot/lapsityo/>

Yhteystiedot:

Sari Lappalainen

p. 044 788 1138 sari.lappalainen@evl.fi

⇒ Alla mainitut kerhot toimivat syyskauden 2018.

Päiväkerho

Päiväkerhot ovat seurakunnan järjestämää varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, sekä kirkon varhaiskasvatuksen kehittämisasiakirjaan toimintaa 3-6 –vuotiaille lapsille.

Kerhot kokoontuvat kaksi kertaa viikossa. Päivät sisältävät vapaata- ja ohjattua toimintaa, kuten leikkiä, askartelua, satutuokioita, hartauden sekä yhteisen eväshetken.

3-5 -vuotiaat

Kerhotila Kompasissa (Toritie 6)

To klo 9-12

Perhekerho

Perhekerhossa voi tavata muita samassa elämäntilanteessa olevia aikuisia ja lapsia.

Kerhon aikana voi vaihtaa kuulumisia muiden aikuisten kanssa, sekä osallistua ohjelmaan.

Seurakuntatalo

(Ukonsalmentie 3)

keskiviikkoisin klo 10-12 (poikkeusaikataulut voi varmistaa alla olevasta linkistä)

<http://ruokolahdenseurakunta.fi/files/2018/08/Lapsi-ja-perhety%C3%B6-tiedote.pdf>

Perhekahvila

Ihan kaikille

Kerhotila Kompassi (Toritie 6)

Joka toinen perjantai klo. 9:30- 11:30

(poikkeusaikataulut voi varmistaa alla olevasta linkistä)

<http://ruokolahdenseurakunta.fi/files/2018/08/Lapsi-ja-perhety%C3%B6-tiedote.pdf>

Imatran seurakunnan avoimet varhaiskasvatuspalvelut:

<https://imatranseurakunta.fi/35-varhaiskasvatus-ja-perhetyo>

Yhteystiedot:

Pirjo Tiippana

p. 040 766 2955 pirjo.tiippana@evl.fi

⇒ Alla mainitut kerhot toimivat syyskauden 2018.

Perhekerho

Perhekerhossa voi tavata muita samassa elämäntilanteessa olevia aikuisia ja lapsia.

Kerhon aikana voi vaihtaa kuulumisia muiden aikuisten kanssa, sekä osallistua ohjelmaan.

Maanantaisin:

Kaikenikäisille avoin askartelukerho

Niskalammen kerhotila (Palokuja 2)

klo. 13.30-15.30

Tiistaisin:

Perhekerho

Kolmen Ristin kirkko (Ruokolahdentie 27)

klo. 9.30-11.30

Taaperoryhmä

Imatrankosken kirkko (Kanavakatu 2)

klo 13.00-15.00

Vauvaryhmä

Olavinkulma, kerhotila Tuikku (Olavinkatu 13)

klo. 13.00-15.00

Perjantaisin:

Perhekerho

Olavinkulma, Kerhotila Tuikku (Olavinkatu 13)

klo. 9.30-11.30

Perhekerho

Imatrankosken kirkko (Kanavakatu 2)

klo 10-12

Perhekahvilat

Perhekahvila Olavinkulman Tuikku

(Olavinkatu 13)

Ti klo. 9-11.30

Perhekahvila Pappila
(Kirkkokatu 4)
Ti klo. 9-12

Perhekahvila Imatrankosken kirkko
(Kanavakatu 2)
Ke klo. 9-12

Perhekahvila Pienet Pesarat
(Vuoksenniskantie 68)
Pe klo. 9-13

Pisara on avoinna joka arkipäivä kaikenikäisten kohtaamispaikkana klo 9-13.

Perheliikunta

Kolmen Ristin Kirkon jumppasali
(Ruokolahdentie 27)
Ti: klo. 16.15-17.15 &
klo. 17.30-18.30

Puuhakerhot

Imatrankosken kirkko
(Kanavakatu 2)
Ti klo. 13.30-16

Muskarit:

Vauvamusisointi
Pappila (Kirkkokatu 4)
pe klo. 10.30-11.30
Leikki-ikäisten musisointi
Pappila (Kirkkokatu 4)
pe klo. 9-10

Päiväkerhotoiminta

Päiväkerhot ovat seurakunnan järjestämää varhaiskasvatussuunnitelman perusteisiin, sekä kirkon varhaiskasvatuksen kehittämissasiakirjaan toimintaa 3-6 –vuotiaille lapsille. Kerhot kokoontuvat kaksi kertaa viikossa. Päivät sisältävät vapaata- ja ohjattua toimintaa, kuten leikkiä, askartelua, satutuokioita, hartauden sekä yhteisen eväsretken.

3 –vuotiaat:

Pappila (Kirkkokatu 4)
Ma klo. 9-11
To klo. 9-11
p. 040 482 4471

Olavinkulma, kerhotila Tuikku (Olavinkatu 13)
Ma klo. 9-11
To klo. 9-11
p. 040 532 2254

3-5 –vuotiaat:

Kolmen Ristin Kirkko (Ruokolahdentie 27)
Ma klo. 9-12
To klo. 9-12
p. 040 482 4472

Niskalampi (Palokuja 2)
Ma klo. 9-12
To klo. 13-16
p. 040 482 4470

4-5 –vuotiaat:

Imatrankosken kirkko (Kanavakatu 2)
Ma klo. 13-16
To klo. 13-16
p. 040 776 0921

Pappila (Kirkkokatu 4)
Ma klo. 13-16
To klo 13-16

PERHETYÖ:

Perhetyön tarkoituksena on perheen voimavarojen vahvistaminen ja perheen sisäisen vuorovaikutuksen tukeminen. Perhetyötä tehdään ehkäisevänä- tai korjaavana työnä. Perhetyö on sosiaalihuoltolain mukainen palvelu ei laadi lastensuojelun asiakkuutta. Perhetyötä tehdään pääasiassa perheiden kotona, jos avuntarve näkyy.

Perhetyö Etelä-Karjalan Sosiaali- ja terveystieteissä:

<http://www.eksote.fi/sosiaalipalvelut/lapsiperheet-ja-nuoret/perhetyo/Sivut/default.aspx>

NEUVOLA:

Neuvolan palvelut kuuluvat kaikille alle kouluikäisille lapsille ja heidän perheilleen. Neuvolan terveydenhoitaja ja lääkäri yhteistyössä perheen kanssa äidin raskausajasta lapsen kouluikään asti. Neuvolan palveluihin kuuluvat ikäkausitarkastukset ja perheen tukeminen.

Ruokolahden neuvola:

<http://www.eksote.fi/toimipisteet/neurolat/ruokolahti/Sivut/default.aspx>

Imatran neuvola:

<http://www.eksote.fi/toimipisteet/neurolat/imatra/Sivut/default.aspx>

MUUT PALVELUT

Muita avoimia varhaiskasvatuspalveluita Ruokolahdella ja Imatralla järjestävät erilaiset urheiluseurat, järjestöt ja yhdistykset

Aada ry

Aada ry järjestää erityislasten vanhemmille vertaistapaamisia Imatralla kuukausittain.

http://www.kymenlaaksonaada.com/index.php?p=1_15_Imatra-Lappeenranta

Etelä-Karjalan Liikunta ja Urheilu Ry, EKL

EKL järjestää monipuolisesti liikunta ja urheilutoimintaa lapsille nuorille ja heidän perheilleen.

<http://www.eklu.fi/>

Etelä-Karjalan Monikkoperheet Ry

Etelä-Karjalan Monikkoperheet Ry tarjoaa vertaistukea, tietoa, tapahtumia ja toimintaa perheille, joihin on syntynyt kaksoset, kolmoset, neloset sekä monikkolapsia odottaville äideille.

<http://www.suomenmonikkoperheet.fi/ry/etela-karjalan-monikkoperheet-ry/>

Etelä-Karjalan perhetyön kehittämissyhdystys ry

Etelä-Karjalan perhetyön kehittämissyhdystys ry järjestää monipuolista toimintaa lasten ja perheiden hyväksi.

<https://ensijaturvakotienliitto.fi/ek-perhetyo/toiminta/>

Imatran liikuntaseura, Ilse ry

Ilse ry järjestää perheliikuntaa, voimistelukoulua ja telinevoimistelukoulua.

<https://www.imatranliikuntaseura.com/lapset-ja-nuoret/>

Imatran seudun Pelastakaa Lapset ry, PeLa

PeLa järjestää harrastustoimintaa ja alle 6-vuotiaiden uinnin opetusta.

<http://imatra.pelastakaalapset.fi/>

Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Imatran paikallisyhdistys, MLL

MLL:n Imatran paikallisyhdistys järjestää perhekahvilatoimintaa.

<https://www.facebook.com/groups/MLLperhekahvilaImatra/about/>

Mannerheimin lastensuojeluliitto, Ruokolahden yhdistys

MLL:n Ruokolahden yhdistys järjestää erilaisia tapahtumia ja perhekahvilatoimintaa.

<https://ruokolahti.mll.fi/toiminta/>

Ruokolahden Raju

Ruokolahden Raju järjestää liikuntaryhmiä lapsille ja perheille.

<https://www.ruokolahdenraju.fi/liikuntaryhmat/>

Seurakunta opisto, Jaakkiman kampus

Seurakuntaopisto järjestää avointa kerhotoimintaa yhteistyössä Ruokolahden kunnan kanssa sekä tarjoaa erilaista leiritoimintaa lapsille ja perheille.

<https://www.seurakuntaopisto.fi/koulutustarjonta/muut-koulutukset/kurssit/>

